

## การศึกษาต้นทุนในการทำนา กรณีศึกษา อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี

### The study of farming costs in the case study of Detudom District, Ubonratchathani Province

สิริมา บุรณกุล <sup>1</sup> กนิษฐา คุ้มมี <sup>2</sup> และ กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ <sup>3</sup>

<sup>1</sup> สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยราชธานี

<sup>2</sup> บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี

<sup>3</sup> คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

#### บทคัดย่อ

การศึกษาต้นทุนในการทำนา กรณีศึกษา อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนในการทำนา และวิธีการลดต้นทุนในการทำนาในแต่ละด้าน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 45 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รายได้ต่อปี 96,001 - 120,000 บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 5 คน มีการทำนาครั้งเดียว จำนวนที่นาอยู่ระหว่าง 16 - 25 ไร่ เป็นที่ดินของตัวเองและใช้เงินทุนส่วนตัว สำหรับต้นทุนในการทำนา ต้นทุนที่สำคัญที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี 883.11 บาทต่อไร่ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 673.43 บาทต่อไร่ และต้นทุนค่าจ้างแรงงาน 512.45 บาทต่อไร่ รายได้เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 4,757.35 บาท และต้นทุนในการทำนารวมเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 2,679.17 บาท สำหรับวิธีการลดต้นทุนที่ใช้ได้ผลมากที่สุดคือการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยมูลไก่แทนปุ๋ยเคมีและการใช้เฉพาะแรงงานภายในครอบครัว

**คำสำคัญ :** ต้นทุน, การทำนา, อุบลราชธานี

#### Abstract

The study of farming costs in the case study of Detudom District, Ubonratchathani Province proposes to study people's farming cost, to find out a way to decrease the cost of farming in each factor. The results of the study found that almost all of the sampling group are men, aged between 41-45 years old, educated in primary school with an annual income between 96,001-120,000 baht per year, family members between 3-5 persons, farm once a year with an area of farming between 16-25 rais using private capital. The important expense was fertilizer which is 883.11 baht per rais, fuel costs are 673.43 baht per rai and the cost of hiring labor 512.45 baht per rais. Average income per rais is equal to 4,757.35 and the average total cost of farming per rais is equal to 2,679.17 Baht The most effective way to decrease cost was to collect seeds to grow for next time, Also to use natural and family members' labor.

**Keywords :** Cost, Farming, Ubonratchathani



## บทนำ

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเป็นที่ต้องการของทั่วโลก ประชากรส่วนใหญ่รับประทานข้าวเป็นอาหารหลักซึ่งประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีการส่งออกข้าวอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลก ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีการส่งออกข้าวเป็นอันดับ 1 ของโลก มีการส่งออก 7.26 ล้านตัน รองลงมาคือประเทศเวียดนาม มีการส่งออก 6.20 ล้านตัน และการส่งออกข้าวของไทยเป็นการส่งออกที่มีจำนวนมากที่สุดของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ โดยประเทศไทยมีประชากรประมาณ 63 ล้านคน มีครัวเรือนเกษตรกรทำนา 37 ล้านครัวเรือน ประเทศไทยผลิตข้าวได้ประมาณ 30.93 ล้านตันข้าวเปลือก 20.4 ล้านตันข้าวสาร ซึ่งบริโภคภายในประเทศประมาณ 7.2 ล้านตันข้าวสาร ผู้ถือครองทำการเกษตรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.6) อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 23.6) จังหวัดที่มีผู้ถือครองทำการเกษตรมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา (252,674 ราย) และน้อยที่สุด คือจังหวัดภูเก็ต (4,081 ราย) ส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่การปลูกข้าวมากที่สุดคือ มากกว่า 2 ล้านไร่ได้แก่ อุบลราชธานี นครราชสีมา สุรินทร์ แต่เมื่อดูผลผลิตรวมที่ได้ พบว่าจังหวัดที่มีผลผลิตข้าวรวมมากที่สุด ได้แก่ นครสวรรค์ นครราชสีมา และบุรีรัมย์ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรมเป็นหลัก ในการทำนาข้าวแต่ละปีมีต้นทุนที่เกี่ยวข้องหลายด้าน อาทิเช่น ต้นทุนจากการซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง ต้นทุนจากการหาเมล็ดพันธุ์ข้าว ต้นทุนจากการซื้อปุ๋ย เป็นต้น ต้นทุนเหล่านี้ช่วยในการทำนาให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น

จากสถานะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงราคาข้าวจึงทำให้ประชาชนเริ่มทำการเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้นและสิ่งที่ตามมาคือต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย อันเป็นผลมาจากผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจ ทำให้เกษตรกรต้องหาวิธีลดต้นทุนในการทำนาโดยวิธีต่าง ๆ เพื่อให้มีต้นทุนที่ต่ำ แต่สามารถได้ผลผลิตที่เท่าเดิมหรือเพิ่มสูงขึ้น จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนในการทำนาซึ่งจะทำให้ทราบถึงต้นทุนในการทำนาของประชาชนส่วนใหญ่เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

## วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาดัชนีต้นทุนที่เกิดจากการทำนาของประชาชน
2. เพื่อศึกษาวิธีการลดต้นทุนในการทำนา

## ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะ อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี
2. ระยะเวลาที่ศึกษา เดือนตุลาคม 2553 – เดือนกรกฎาคม 2554

## การทบทวนวรรณกรรม

กึ่งกนก พิทยานุคุณ (2540) ให้ความหมายของต้นทุน (Cost) หมายถึง รายจ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ซึ่งอาจจ่ายเป็นเงินสด สินทรัพย์อื่น หนี้สิน หรือการให้บริการ หรือการก่อหนี้ ทั้งนี้รวมถึงผลขาดทุนที่วัดค่าได้เป็นตัวเงินได้ ที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2549) แบ่งประเภทของต้นทุนตามลักษณะของพฤติกรรมได้ 3 ประเภท คือ

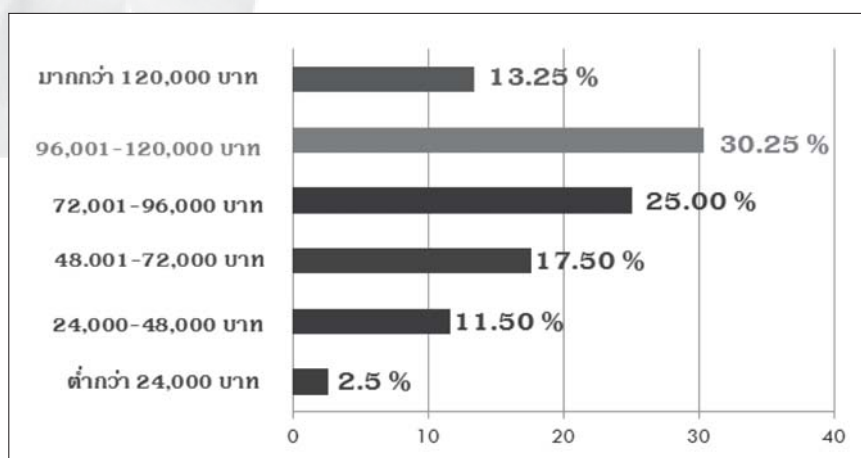
1. ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ต้นทุนที่จำนวนรวมจะผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม
2. ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) คือ ต้นทุนที่จำนวนรวมคงที่ ไม่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม
3. ต้นทุนผสม (Mixed Cost) คือ ต้นทุนที่มีพฤติกรรมเป็นทั้งแบบต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร ดังนั้น จะเพิ่มหรือลดไปตามการเปลี่ยนแปลงของระดับกิจกรรม แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นสัดส่วนเดียวกันเหมือนต้นทุนผันแปร

#### วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย  
ใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey) ในการเก็บข้อมูลจากจากเกษตรกรที่ทำนา จำนวน 400 คน
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล  
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการใช้แบบสอบถามกับเกษตรกรที่ทำนา จำนวน 400 คน
3. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติ

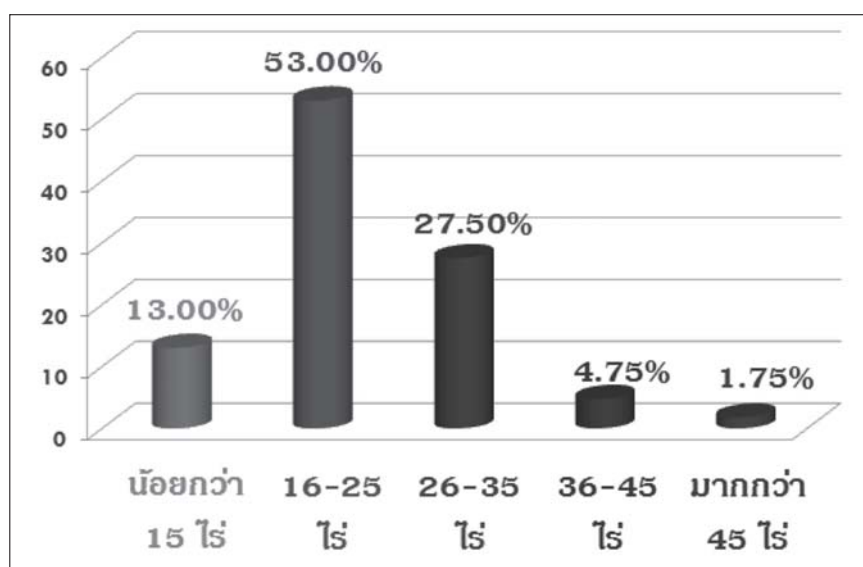
#### ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 72.25 และ เพศหญิง จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.75 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 41 - 45 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 การศึกษาอยู่ในระดับ ประถมศึกษา จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 มีรายได้ 96,001 - 120,000 บาท จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 (รูป 1) และมีสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 3 - 5 คน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 47.93



รูป 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อปี

ข้อมูลเกี่ยวกับการทำนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการทำนาเพียงครั้งเดียว ส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่ในการทำนา 16 - 25 ไร่ จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 รองลงมามีพื้นที่นา 26 - 35 ไร่ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 และมีที่นาน้อยกว่า 15 ไร่ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 (รูป 2) ที่ดินที่ใช้ในการทำนาส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตัวเอง จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00 รองลงมาเป็นที่ดินจากการเช่า จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้เงินทุนส่วนตัว จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมามีการกู้เงินจาก ธ.ก.ส. จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 และมีการกู้เงินจากนอกระบบ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75



รูป 2 แสดงจำนวนและร้อยละของยอดรวมกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนพื้นที่ในการทำนา

ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการทำนา สามารถแยกเป็นต้นทุนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ต้องเสียค่าเมล็ดพันธุ์ จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 รองลงมา มีต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ 1 - 200 บาทต่อปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 และมีต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ 201 - 400 บาทต่อปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50

ต้นทุนค่าเตรียมดินต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีค่าเตรียมดิน จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 รองลงมา คือ มีค่าเตรียมดินไม่เกิน 2,000 บาทต่อปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และมีค่าเตรียมดิน 2,001 - 3,000 บาทต่อปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25

ต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี 20,001 - 30,000 บาทต่อปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.75 รองลงมา มีต้นทุนค่าปุ๋ย 7,501 - 10,000 บาทต่อปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และมีต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี 10,001 - 20,000 บาทต่อปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

ต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืชต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีต้นทุนค่าสารเคมีไม่เกิน 1,000 บาทต่อปี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 รองลงมา มีต้นทุนค่าสารเคมี 1,001 - 1,500 บาทต่อปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมีต้นทุนค่าสารเคมี 1,501 - 2,000 บาทต่อปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25

ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 2,501 - 5,000 บาทต่อปี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมา มีต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง มากกว่า 7,500 บาทต่อปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และมีต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 5,001 - 7,500 บาทต่อปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00

ต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ ไม่เกิน 1,000 บาทต่อปี จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมา ไม่มีต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 และมีต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 1,001 - 2,500 บาทต่อปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

ต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา มีต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ 3,001 - 5,000 บาทต่อปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75 และมีต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ ไม่เกิน 3,000 บาทต่อปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75

ต้นทุนค่าจ้างแรงงานต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีต้นทุนค่าจ้างแรงงาน 3,001 - 5,000 บาทต่อปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมา มีต้นทุนค่าจ้างแรงงาน 5,001 - 10,000 บาทต่อปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.75 และไม่เกิน 3,000 บาท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25

ต้นทุนเช่าที่ดินต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีต้นทุนค่าเช่าที่ดิน จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 93.00 รองลงมา มีต้นทุนค่าเช่าที่ดิน 15,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 และมีต้นทุนเช่าที่ดิน 4,000 บาท ต่อปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75



ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการลดต้นทุนการทำงาน กลุ่มตัวอย่างมีวิธีในการลดต้นทุนในการทำดังต่อไปนี้ การลดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถลดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ โดยการใช้เมล็ดพันธุ์ของตัวเอง จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 95.50 รองลงมา ซื้อเมล็ดพันธุ์จากญาติ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 และใช้วิธีการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75

การลดต้นทุนค่าเตรียมดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถลดต้นทุนค่าเตรียมดินจากการใช้การไถเตรียมดินด้วยตนเอง จำนวน 313 คน คิดเป็นร้อยละ 78.25 รองลงมา ใช้การขอแรงจากญาติ แทนการจ้าง จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 และใช้การจ้างเหมาให้รถไถ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

การลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี จากการใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยมูลไก่ จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 74.50 รองลงมา ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และใช้การรวมตัวกันซื้อปุ๋ย ชื้อทีละมาก ๆ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50

การลดต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถลดต้นทุนค่าสารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช โดยการใช้การทำสารชีวภาพและการบดเมล็ดพืชหว่าน จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมา ใช้การถอนและเก็บแทนการใช้สารเคมี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 และใช้การทำน้ำยาไล่แมลงเอง จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 อาทิเช่น การหมักใบต้นยูคาลิปตัส ใบตะไคร้ ใบโหระพาและการบดเมล็ดสะเดา เป็นต้น

การลดต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถลดต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยการใช้รถจักรยานยนต์นำน้ำมัน จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมา ใช้น้ำมันไบโอดีเซล จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 และใช้การซื้อน้ำมันจากปั๊มใหญ่ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75

การลดต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สามารถลดต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ จากการใช้อุปกรณ์อย่างทะนุถนอมถุกวิธี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมา ใช้การซ่อมด้วยตนเอง จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75 และใช้การดูแลอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.25

การลดต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ลดการกู้ยืมเงินลง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 รองลงมา ใช้เฉพาะเงินทุนส่วนตัวและยืมจากญาติมาใช้ก่อน จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 และการใช้คืนเงินกู้ก่อนถึงกำหนดเพื่อรับส่วนลด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75

การลดต้นทุนค่าจ้างแรงงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ลดต้นทุนค่าจ้างแรงงาน โดยการใช้เฉพาะแรงงานภายในครอบครัว จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74.00 รองลงมา ใช้การจ้างแรงงานครั้งเดียวทีละมาก ๆ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และใช้การขอแรงงานจากญาติแทนการจ้าง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.75

การลดต้นทุนค่าเช่าที่ดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ลดต้นทุนค่าเช่าที่ดิน โดยการใช้เฉพาะที่ดินของตัวเอง จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 93.00 รองลงมา ไม่มีวิธีการลด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และใช้การเช่าที่ดินจากญาติพี่น้องเพื่อให้ได้ราคาถูก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25



วิธีการลดต้นทุนที่ใช้ได้ผลมากที่สุดคือ การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.75 รองลงมาคือ การใช้ปุ๋ยคอกปุ๋ยมูลไก่แทนปุ๋ยเคมี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 และ การใช้เฉพาะแรงงานภายในครอบครัว จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25

ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้เฉลี่ยรวมและต้นทุนเฉลี่ยรวมต่อไร่ต่อปี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 4,757.35 บาท มีต้นทุนในการทำนารวมต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 2,679.17 บาท เมื่อนำรายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะมีรายได้เฉลี่ยรวมมากกว่าต้นทุนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2,078.18 บาทต่อไร่ต่อปี ซึ่งเมื่อพิจารณาต้นทุนในการทำนารวมแยกตามต้นทุนประเภทต่าง ๆ แล้ว ต้นทุนที่มีมูลค่าเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีมากที่สุดคือ ต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี 883.11 บาทต่อไร่ต่อปี รองลงมาคือ ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 678.43 บาทต่อไร่ต่อปี และ ต้นทุนค่าจ้างแรงงาน 512.45 บาทต่อไร่ต่อปี ดังแสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงรายได้และรายจ่ายเฉลี่ยรวมต่อไร่ต่อปี

| แสดงรายได้และต้นทุนในการทำนา          | รายได้เฉลี่ยรวมต่อไร่ต่อปี (บาท) | ต้นทุนเฉลี่ยรวมต่อไร่ต่อปี (บาท) |
|---------------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|
| รายได้เฉลี่ยรวมต่อไร่                 | 4,757.35                         |                                  |
| ต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยรวมต่อไร่   |                                  | 12                               |
| ต้นทุนค่าเตรียมดินเฉลี่ยรวมต่อไร่     |                                  | 102.24                           |
| ต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ยรวมต่อไร่      |                                  | 883.11                           |
| ต้นทุนค่าสารเคมีเฉลี่ยรวมต่อไร่       |                                  | 73.22                            |
| ต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ยต่อไร่ |                                  | 678.43                           |
| ต้นทุนค่าซ่อมแซมอุปกรณ์เฉลี่ยต่อไร่   |                                  | 98.35                            |
| ต้นทุนค่าดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยต่อไร่  |                                  | 265.05                           |
| ต้นทุนค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยต่อไร่       |                                  | 512.45                           |
| ต้นทุนค่าเช่าที่ดินเฉลี่ยต่อไร่       |                                  | 54.32                            |
| รวม                                   | 4,757.35                         | 2,679.17                         |

### อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านต้นทุน ต้นทุนที่มีมูลค่าต่อไร่มากที่สุดคือ ค่าปุ๋ยเคมี รองลงมาคือ น้ำมันเชื้อเพลิง และค่าจ้างแรงงาน ต้นทุนดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่พิจารณาเป็นอันดับแรกในการลดต้นทุนในการทำนา ซึ่งสอดคล้องกับบทความของกนกวรรณ ศรีพระลาน (2549) ที่กล่าวว่า เมื่อนำค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการทำนามาเปรียบเทียบกันจะเห็นว่ารายจ่ายที่สูงที่สุดคือรายจ่ายด้านแรงงาน รองลงมาคือค่าปุ๋ยเคมี ซึ่งถ้าหากสามารถลดรายจ่ายดังกล่าวลงได้ก็จะส่งผลดีต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก



2. ด้านผลตอบแทน เกษตรกรมีรายได้จากการทำนาเฉลี่ยต่อไร่ 4,757.35 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 2,679.17 บาทแล้ว ทางเกษตรกรมีผลตอบแทนหรือกำไรต่อไร่เท่ากับ 2,078.18 บาท

3. ด้านการลดต้นทุน วิธีการลดต้นทุนการปลูกข้าวที่ได้ผลวิธีหนึ่งคือ การใช้ปุ๋ยมูลไก่แทนปุ๋ยเคมี ซึ่งสอดคล้องกับบทความของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2553) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนวิธีปลูกข้าวจากการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิตข้าว เป็นการทำให้ข้าวมีคุณภาพและปริมาณที่สูงขึ้น รวมทั้งลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มมากขึ้น

### เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ศรีพระลาน. (2549). *กราฟแสดงรายได้/ค่าใช้จ่าย การปลูกพืชแต่ละชนิดของน้ำน้อย*. สืบค้นวันที่ 20 พฤษภาคม 2554 จาก [http://village.haii.or.th/vtl/index.php?option=com\\_content&task=view&id=164&Itemid=70](http://village.haii.or.th/vtl/index.php?option=com_content&task=view&id=164&Itemid=70).

กิ่งกนก พิทยานุคุณ. (2540). *การบัญชีต้นทุน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2553). *การลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตข้าวโดยการใช้มูลสัตว์เป็นปุ๋ยอินทรีย์*. สืบค้นวันที่ 28 มิถุนายน 2554 จาก <http://www.rakbankerd.com/agriculture/print.php?id=1252&s=tblrice>.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2549). *การบัญชีบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.